

یادداشت

قلیچدار اوغلو، تهران، باکو

محمدعلی دستمالچی
تحلیلگر مسائل بین‌الملل

انتشار یک پست ویدئویی از کمال قلیچدار اوغلو، نامزد انتخابات ریاست جمهوری ترکیه، موجب شادی و خوشنودی بخشی از تحلیلگران و فعالان فضای مجازی شد و ندا دادند: «هورا! یکی پیدا شد که الهام علی اف را دور می‌زند و از ایران به چین می‌رود! قلیچدار اوغلو گفته است: جاده ابریشم را احیا می‌کند و ترکیه را از طریق ایران، به ترکمنستان، ازبکستان، قزاقستان و چین، متصل می‌کند. این ایده پردازی جناب اوغلو در داخل ایران، موجب شکل‌گیری چنین تصویری شد: رئیس‌جمهور ایرانی تبار و علوی آتی ترکیه، باکو و الهام علی اف را دور می‌زند و از طریق ایران، به چین می‌رسد. ایراد کار کجاست؟ نخستین ایراد این است که اولاً بسیاری از علویان ترکیه، در اشعار و ترانه‌ها و روایات خود، اشارات تلمیحی و عاطفی خاصی به خراسان و امام هشتم شیعیان امام رضا (ع) دارند. ضمناً بخشی از آنها نیز بر این باورند که از خراسان به ترکیه کنونی رفته‌اند. اما چنین چیزی، به این معنی نیست که قلیچدار اوغلو بخواهد در سپهر سیاسی ترکیه، با این تابلو روابط آنکارا - تهران را در مسیر دیگری ببیند! قلیچدار اوغلو، از کردهای زاز زبان اهل درسم است که هیچگاه نه جرات کرده به گردی زازاکی حرف بزند نه به گرد بودن خود اشاره کند، چرا که او رهبر حزب جمهوری خلق (CHP) است. حزبی که او حلاً دقیقاً یکصد سال عمر دارد. حزبی که به دست مصطفی کمال آتاتورک تأسیس شده و دورکن فکری آن عبارتند از: کمالیسم و لائسیسم. این حزب مثنی سوسیال دموکرات دارد و آتاتورک را همچون یک رهبر ملی گرای ترک به عنوان پدر معنوی خود پذیرفته و حتی خود قلیچدار اوغلو هم با شعار «یک ترک، به دنیا می‌آورد»، مشکلی ندارد و خود را به عنوان سیاستمدار ترک معرفی می‌کند! این از موضوع تبار و خراسانی بودن و علوی بودن، اما در مورد اهداف مهم اوغلو برای اتصال ترکیه به چین، می‌توان به اختصار، به نکات مهم زیر اشاره کرد: الف) اردوغان در سخنرانی‌های خود، اوغلو را به عنوان سیاستمدار وابسته و سرسپرده غرب معرفی می‌کند و به مردم نپیچ می‌دهد که اگر کمال به قدرت برسد، ترکیه را به غربی‌ها خواهد فروخت! کمال نیز برای آنکه نشان دهد که اتفاقاً با جهان شرق مشکلی ندارد، از طرح اتصال ریلی ترکیه به چین، رونمایی می‌کند. بنابر این پیش از هر چیز با جنگ گفتمان‌ها و شعارها طرف هستیم. ب) اوغلو در سخنان خود به روشنی به عبارت «جهان ترک» اشاره می‌کند و صادرات آسان و مستقیم کالاها از ترکیه به کشورهای ترک زبان را به عنوان یک اولویت حیاتی معرفی می‌کند. پس یادمان باشد، پیروزی قلیچدار اوغلو، به معنای فریز شدن اهداف سیاسی و اقتصادی ترکیه در آسیای میانه و قفقاز و شیفتن ناگهانی به سمت آمریکا و اروپا نخواهد بود. ج) آیا مطمئنید که جناب قلیچدار اوغلو، به خاطر ایران و همچنین رو کم کنی اردوغان و علی اف، قصد دارد باکو را دور بزند؟ اساساً جایی که دور زده می‌شود، باکوست یا خزر؟ از ترکیه تا ایران ۱۷ ساعت، از ترکیه تا ترکمنستان ۲۱ ساعت، از ترکیه تا ازبکستان ۵۰ ساعت، از ترکیه تا قزاقستان ۶۳ ساعت! پس اتفاقی که افتاده، دور زدن جمهوری آذربایجان و پرزیدنت قد بلند باکو نیست! قلیچدار، با یک تیر دو نشان می‌زند: نخست، سرعت بخشیدن به روند صادرات کالا از ترکیه به چین با استفاده از حذف مسیر دریایی خزر و کاستن یک مسیر ۱۵ روزه به ۴ روز و تداوم روابط تجاری ترکیه و آذربایجان با همان مسیر پیشین اقدیر - تقلیس - باکو، دوم اینکه اتصال مستقیم به ترکمنستان، ازبکستان و قزاقستان، آیا در این مسیر، ایران مهم متعتم می‌شود و سودی به دست می‌آورد؟ بله، حتماً چنین است. این پروژه قطعاً از یک طرف به سود ایران است و البته، اگر دست نجیبانیم و در خطوط ریلی و جاده‌هایمان سرمایه‌گذاری نکنیم، می‌تواند به معنی بی‌اثر کردن یا تضعیف دالان صادرات از چین و آسیای میانه و قفقاز به سمت خلیج فارس باشد. آن چه که در تحلیل و ارزیابی اهداف سیاسی و اقتصادی اوغلو در مورد جاده ابریشم اهمیت دارد، این است که یک دید مطلق‌انگارانه و محدود، تحولات نوین را ارزیابی نکنیم، برخی از رسانه‌ها و اندیشکده‌های کشور ما، طی سالیان طولانی، عادت کرده‌اند هر چند وقت یک بار در گزارش خبری و سیاسی خود، یک «بد من» پیدا کنند، یک روز ملوک سلمان می‌شود بد من، روز دیگر اردوغان و حالا هم ظاهراً برخی‌ها تمایل دارند با حمله مداوم به الهام علی اف، خود را همچون قهرمان انتشار رسانه معرفی کنند. همه دنیا در حال تغییر و تحول است. مردم دنیا دنبال تجارت و کاسبی و سفر و گردشگری هستند.

فریدون مجلسی در گفت‌وگو با «آرمان ملی»: نسل جدید ترکیه دوست ندارد اردوغان به هر قیمتی در قدرت بماند

حضور یک دولت اعتدالی در ترکیه به سود ایران خواهد بود

اردوغان حاضر نیست به راحتی قدرت را واگذار کند

این احتمال وجود دارد که اردوغان در لحظات آخر رقیب خود را از

انتخابات حذف کند

نوع نگاه نسل جدید ترکیه شانس قلیچدار اوغلو را بیشتر کرده است

آرمان ملی - احسان انصاری: انتخابات ریاست جمهوری ترکیه به لحظات سرنوشته ساز خود رسیده و این احتمال وجود دارد که با تغییر قدرت در این کشور برخی از معادلات منطقه‌ای نیز تغییر کند. قلیچدار اوغلو در حالی به رقیب جدی اردوغان برای ریاست جمهوری ترکیه تبدیل شده که به دنبال روش‌های اعتدالی در سیاست خارجی ترکیه و توسعه اقتصادی در این کشور است. این در حالی است که نسل جدید در ترکیه نیز همراهی بیشتری با وی از خود نشان داده‌اند. سوال مهم در این زمینه این است که آیا اردوغان که در بیست سال گذشته قدرت را در ترکیه در اختیار داشته آ پایه راحتی حاضر خواهد بود قدرت را به رقیب خود واگذار کند یا خیر. «آرمان ملی» برای تحلیل و بررسی آخرین وضعیت انتخابات ترکیه با فریدون مجلسی تحلیلگر روابط بین‌الملل گفت‌وگو کرده است. وی معتقد است: «اردوغان در بیست سال پیش توانست با اتکا به آرای توده‌های مردم عادی که روستایی و مذهبی بودند به شهر داری استانبول دست پیدا کند. البته این بخش از جامعه ترکیه نهاد مدرنیت آتاتورکی را پذیرفته بودند. با این وجود در تفکرات خود مذهبی بودند. بر این اساس بود که حزب عدالت و توسعه شکل گرفت و به مرور زمان توسعه پیدا کرد و موفق شد آرای مردم را جلب کند. با این وجود پس از مدتی مردم از کسانی که اسلام خواه بودند و انتظار نداشتند دچار فساد شوند فساد شده کردند که این موضوع سبب دلزدگی مردم ترکیه از این گروه شد. اتفاق دیگری که رخ داد این بود که نسل جدیدی در ترکیه شکل گرفته که از تفکرات روستایی و مذهبی عبور کرده و به آزادی و حق انتخاب و گزینش توجه جدی دارد.» در ادامه حاصل این گفت‌وگو را می‌خوانید.

قدرت را از دست بدهد؟

اردوغان ممکن است از نظر آماری و آرای که به صندوق‌ها ریخته می‌شود در وضعیت پائین تری قرار داشته باشد اما اردوغان کسی نیست که به راحتی دست از قدرت بردارد و قدرت را به رقیب انتخاباتی خود واگذار کند. اردوغان دارای دو

انتخابات ریاست جمهوری ترکیه در شرایطی فردا برگزار می‌شود که بر اساس نظرسنجی‌هایی که صورت گرفته کمال قلیچدار اوغلو و اردوغان رقابت نزدیکی را برای پیروزی در انتخابات دارند. به نظر شما فضای انتخابات ترکیه به چه میزان این احتمال را تقویت می‌کند که اردوغان پس از ۲۱ سال

محمد مهاجری در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

دولت ناگزیر از تنش زدایی با دنیاست

اقتصاد یک موضوع تک ساحتی نیست

نظام سیاسی باید فضایی برای مردم ترسیم کند که در آن فضای توانند به نتایج دلخواه برسند

دولت دیگر به اقتصاد شوک وارد نمی‌کند

آرمان ملی - حمید شجاعی: دولت سیزدهم به ریاست سید ابراهیم رئیسی پیش از ۲۰ ماه است که روی کار آمده است اما بیش از آنکه وعده‌ها و شعارهای داده شده در این مدت عملیاتی شود شاهد برخی رویکردها و عملکردهایی بوده‌ایم که نتیجه‌ناظر ضایعی‌های جامعه را به همراه داشته است. نگاهی به وضع بفریح اقتصادی و معیشتی مردم، افزایش لجام گسیخته قیمت‌ها و برخی ناکارآمدی‌ها که دیگر صدای حامیان و همراهان دولت را نیز در آورده به خوبی نشان می‌دهد که عملکرد دولت چگونه بوده است. آنچه مسلم است و جمعی از کارشناسان و صاحب‌نظران نیز بر آن صحنه می‌گذارند اینکه دولت به لحاظ برنامه و کارگزاران عملکرد چندانی مثبت و مناسبی نداشته است. چرا که ابتدای دولت صحبت از برنامه هفت هزار صفحه‌ای اقتصادی بود. اما امروز چیزی از این برنامه نمی‌شنویم. از سوی دیگر از ابتدای دولت بسیار بر مفهوم کارآمدی و شایسته‌سالاری در انتخاب مدیران تأکید می‌شد. اما به اذعان بسیاری امروز برخی ناکارآمدی‌ها مشهود است. این در شرایطی است که در پایان سال جاری انتخابات مجلس دوازدهم را نیز در پیش خواهیم داشت و شاید بتوان از هم اکنون با توجه به نوع نگاه جامعه به عملکرد دولت و سایر نهادها و میزان سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی، میزان مشارکت مردم در انتخابات را مشخص کرد. در این راستا برای بررسی شرایط جامعه، عملکرد دولت، انتخابات پیش‌روی مجلس و نحوه و میزان مشارکت مردم در انتخابات، «آرمان ملی» با محمد مهاجری، فعال سیاسی و رسانه‌ای اصولگرا به گفت‌وگو پرداخته است که می‌خوانید.

با توجه به شرایط فعلی و نارضایتی‌های اقتصادی و معیشتی مردم از دولت؛ ارزیابی شما از نوع عملکرد ۲۰ ماهه دولت سیزدهم چگونه است؟

من معتقدم وقتی که تورم در ابتدای سال ۵۰ درصد است قطعاً در کوتاه مدت مثل یک ماه یا کمتر از آن اینکه انتظار داشته باشیم این تورم ناگهان ۵ درصد یا ۱۰ درصد پایین بیاید این انتظاری غیر علمی و غیر عقلانی است و امکان ندارد. ممکن است کسانی که در دولت هستند تصورشان این باشد که ما در یک پروسه دوازده ماهه این تورم را کاهش خواهیم داد، اما اینکه تورم مثلاً در فروردین و اردیبهشت افزایش پیدا کرده باشد به دلیل اینکه افزایش نقدینگی در اسفند فراوان ایجاد شده بنا بر این تورم در فروردین و اردیبهشت امر قابل‌انتظاری بود؛ اما اینکه انتظار داشته باشیم که الان تورم کم شده باشد انتظار زود هنگامی است، نکته دیگر این است که آیا

خصوصیت ویژه است. نخست اینکه وی یک اسلام‌گراست و به همین دلیل ترجیح می‌دهد فضای مذهبی در ترکیه پس از یک دوره طولانی سکولاریسم آتاتورکی همچنان در ترکیه برقرار بماند. خصوصیت دوم اردوغان قدرت طلبی شخصی وی است. در مقطعی در ترکیه امکان آشتی ملی وجود داشت. زمانی که آقای گل نخست وزیر بود و با جماعت علوی و کردها وارد تفاهم شد اما در همین زمان اردوغان از سفر بازگشت و یک تظاهرات ۵۰۰ هزار نفری از روستائیان در استانبول به راه انداخت و همه تفاهم‌ها را برهم زد. اردوغان در سال‌های اخیر موفق شده انتخابات دو نوبتی ریاست جمهوری را به یک حکومت مادام‌العمر برای خودش تبدیل کرده است. به همین دلیل من فکر می‌کنم اردوغان به راحتی دست از این قدرت برنخواهد داشت. البته این سخن به معنای این نیست که اردوغان بازنده نباشد بلکه منظور من این است که اردوغان حاضر نیست به راحتی قدرت را به رقیب خود واگذار کند. این احتمال وجود دارد که اردوغان در لحظات آخر رقیب خود را از انتخابات حذف کند و یا از میدان به در کند. این در حالی است که دلایلی وجود دارد که اردوغان از شانس کمتری از رقیب خود در این مرحله خواهد داشت.

چرا شانس پیروزی اردوغان نسبت به قلیچدار اوغلو کمتر است؟
نخست اینکه مردم پس از مدتی نسبت به حکومت‌های خود نگاه منتقدانه پیدا می‌کنند و این اتفاقی است که در جوامع مختلف رخ می‌دهد. این موضوع نیز از تباطوی به عملکرد حکومت‌ها ندارد و اگر حکومت‌ها خوب عمل کرده باشند نیز با چنین وضعیتی مواجه خواهند شد. این نگاه منتقدانه باعث می‌شود در انتخابات دوره‌ای در کشورهای دموکراتیک مردم به دنبال تغییر باشند. حتی این احتمال نیز وجود دارد که پس از تغییر دوباره به گروهی که در گذشته قدرت را در اختیار داشته بازگردند. اردوغان در حدود بیست سال قدرت را در اختیار داشته که زمان طولانی برای مدیریت یک کشور به شمار می‌رود. به همین طبیعی است که مردم ترکیه به دنبال تغییر باشند. در چنین شرایطی است که مردم ممکن است نسبت به کمال قلیچدار اوغلو که به دنبال روش‌های جدید در حکمرانی است اقبال بیشتری نشان بدهند. دوم اینکه جامعه ترکیه در دو مرحله دچار تحول شدید شد. دوره اول مرحله توسعه اقتصادی بود که میلیون نفر از روستائیان و عشایر به سمت شهرها و کار در صنایع حرکت کردند و اشخاصی که در شرایط عادی نقش در رأی دادن ایفا نمی‌کردند و دارای اعتقادات مذهبی بودند به شهرها مهاجرت کردند. اردوغان به

اساساً در توان دولت است که این کار را انجام دهد یا نه. من معتقدم اگر دولت معتقد است که در سال ۱۴۰۰ تورم ۶۰ درصدی تحویل گرفته اما مرکز تورم را پایین‌تر از چیزی که اکنون وجود دارد نشان می‌دهد، بله دولت توان علمی به اندازه کافی در حوزه اقتصاد ندارد. اما همه چیز هم به اقتصاد مربوط نمی‌شود. به هر حال بخش بزرگی از مشکلات اقتصادی کشور برگرفته از تحریم‌هاست که تیم دیپلماسی آقای رئیسی باید قضا تحریم‌ها را حل کند. اینکه ایشان در تبلیغات انتخاباتی شعار می‌داد که تحریم‌ها تأثیر چندانی ندارد الان که وارد گود شده می‌بیند که تحریم‌ها بالای ۸۰ درصد در وضعیت اقتصادی کشور تأثیر دارد.

با توجه به برخی ناکارآمدی‌ها اقتصادی در دولت شاهد بودیم که نه تنها منتقدان بلکه حامیان و جریان همسو نیز به طیف منتقدان دولت پیوستند؛ چنانکه مجلس همراه نیز به سمت استفاده از ابزارهای نظارتی خود حرکت کرده؛ اساساً این نوع رویکرد مجلس را به جهت پاسخگو کردن دولت می‌دانید یا به جهت اینکه در سال انتخابات قرار داریم؟

من معتقدم که هر دو این مسائل که مطرح کردید وجود دارد. البته که سنگین تر برای بحث انتخابات است و به هر حال نمایندگان مجلس در حوزه‌های مختلف می‌خواهند برای دوره‌های بعدی نیز رای بیاورند و طبیعتاً سعی می‌کند نمی‌تواند به کسی دیگری انتقاد کنند و با توجه به وضعیتی جامعه باید سویه انتقادات خود را به سمت دولت ببرند، چرا که دیگر نمی‌توانند به دولت روحانی، هاشمی یا احمدی‌نژاد انتقاد کنند چون بالاخره تا زمان انتخابات مجلس چیزی در حدود ۲ سال و نیم از عمر دولت گذشته است. بنابر این بخشی از این مساله بستگی به این دارد که نمایندگان مجلس چه میزان می‌خواهند در حوزه‌های انتخابیه خود را محبوب و مطالبه‌گر نشان دهند. اما نکته دوم اینکه آن تصویری که شاید برخی از افراد مثل من داشتند که حاکمیت یکدست می‌تواند مشکلات را حل کند در عمل این اتفاق نیفتاد. یعنی تصور من این بود که وقتی دولت آقای رئیسی روی کار بیاید نهادهای بزرگ اقتصادی و سیاسی همراه ایشان خواهند بود و قوه قضائیه و مجلس رئیس‌جمهور را همراهی خواهند کرد و در نتیجه می‌تواند بارها از روی زمین بردارد اما به هر حال این اتفاق که در حال حاضر مشاهده نشان داد که حاکمیت یکدست امکان موفق شدن ندارد. لذا تنها راهی که وجود دارد اینکه باید دولت و مجلس از پشتوانه رای بسیار بالای مردم برخوردار باشند تا بتوانند حرف خود را به کرسی بنشانند.

در وضعیتی کنونی شاهد روزمرگی دولت هستیم؛ اساساً این روزمرگی چه مضرات و تأثیرات منفی بر جامعه خواهد گذاشت؟

آنچه که شما می‌گویید برگرفته از یک توهمی است که در دولت وجود دارد. وزیر کار می‌گوید سال گذشته یک میلیون شغل ایجاد کردیم و امسال هم می‌خواهیم یک میلیون شغل ایجاد کنیم اما مرکز آمار که تنها نهاد رسمی آمار دهنی در کشور است می‌گوید سال گذشته زیر ۳۰۰ هزار شغل ایجاد شده و این گفته‌ها به دولت و رئیس‌جمهور منتقل می‌شود که در موضوعات دیگر نیز اینگونه است. من فکر می‌کنم بخش مهمی از حل مساله به شناخت مساله و باور به آن باز می‌گردد. وقتی برخی اصلاً قبول ندارند که تورم ۶۰ درصد است و بیکاری و تورم در حال افزایش است چه توقعی است

حاضر دان